

جۇڭگو قازاقتارنىڭ تاغداۋلى ولەڭدەر جىنامى

اق جەڭگەن

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

جۇڭگو قازاقتارىنىڭ تاغداۋلى وە ئىدىيە جىنايىتى

اق جەڭكەن

تاپەي قايسقان ۇلى : باسپاغا داينداعاندار :
ازمات سساق ۇلى

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

图书在版编目(CIP)数据

中国哈萨克优秀诗歌选: 哈萨克文/塔湃,阿扎马提 编.
— 乌鲁木齐:新疆人民出版社, 2009.6 (2010.3重印)

ISBN 978—7—228—12382—7

I. 哈… II. ①塔…②阿… III. 诗歌—作品集—中国—当代—哈萨克语(中国少数民族语言) IV. I227

中国版本图书馆CIP数据核字(2009)第073959号

责任编辑:阿扎马提

校 对:麦克汗

封面设计:巴哈提
夏提克

中国哈萨克优秀诗歌选 (哈萨克文)

塔 湃 编
阿扎马提

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码: 830001)

新疆新华书店发行

新疆生产建设兵团印刷厂印刷

880×1230毫米 32开本 10印张

2009年8月第1版 2010年3月第2次印刷

印数: 3001—4000

定价: 25.00元

جاۋاپتى رەداكتور: ازامات سسقاق ۇلى
كوررەكتور: ماكەيقان مامىرقان قىزى
باقتەسكەندىر
مۇقاباسىن جوبالاعاندار: شاتتىق اقسا

اق جەلكەن

تاپەي قايسىقان ۇلى
باسپىلعا دايندالغاندار: ازامات سسقاق ۇلى

*

شىنجياڭ حالق باسپاسى باستىردى
(ئورمىجى قالاسى وڭتۇستىك ازاتتىق كوشەسى 384 - اۋلا)
شىنجياڭ شىنخۇا كىتاب دۇكەنىنەن تاراتىلدى
شىنجياڭ ئوندىرىس - قۇرىلىس بىڭتۇانى باسپا زاۋودىندا باسلىدى
فورمات 1/32 1230 × 880 10 باسپا تاباق
2009 - جىل، تامىز، 1 - باسپاسى
2010 - جىل، ئاۋرىز، 2 - باسلىۋى
تىراجى: 3001 — 4000
ISBN 978 — 7 — 228 — 12382 — 7
باعاسى: 25.00 يۋان

مازمۇنى

- 1..... وتان تولعاۋى
- 8 ەلىمنىڭ التىن عاسىرى
- 14..... باقتىتى زامان
- 16..... ەل كوركى
- 18..... تالڭ الدىندا
- 47..... ارداقتى، قاسىيەتتى انا ءتلىم
- 50..... ازاتتىق ساۋلەسىندە
- 62..... سەرتىم - سەرت
- 66..... ازاتتىق جىلدار
- 71..... ۇلتتار دوستىعى
- 75..... كومپارتىيا
- 79..... وقىرمانعا
- 82..... قىزىل بويىاۋ
- 89..... بەرەكە - بىرلىك قىساسى
- 92..... كوممۇنىست دوسىما
- 95..... پارتىيانىڭ مىيى نەنى ويلايدى
- 98..... ماۋ جۇشى
- 101..... وتان سۆرەتى
- 104..... ازىيا ۇستىندەگى الاۋ
- 110..... ءۇمىت
- 118..... ەكەۋىمىز دە جۇڭگو ادامى
- 124..... كوركەم شىنجياڭ
- 133 ۇلى وتان بىلىندا
- 141..... رەفورما تاسقىنى

172.....	جوڭغار تولغاۋى
178.....	سامۇرىق جىرى
185.....	كومپارتىيام
190.....	وكتابر سالتاناتى
199.....	تاۋلارم بىيك
203.....	جاقسىدا دا جاقسى بار
209.....	كەڭ مەكەن
214.....	اكەم
220.....	مەرەكە جىرى — بەرەكە جىرى
229.....	ئىمىر شىمشىم توپىراق
242.....	پارتىياما
244.....	قوڭىر كۆزدە
255.....	ئىمىزدىڭ اۋىل
264.....	بايتاق دالا
268.....	وتان
273.....	قۇرىش قورعان
276.....	انا تۇرالى جىر
279.....	وكتابر كۈنگى ئسوز
287.....	رەفورما
290.....	كوممۇنىست
292.....	پارتىيا، بولساڭ تەڭىز
296.....	ازامات ئۇنى
301.....	بۇگىن دۇمان بار ماڭاي
304.....	دۇنيەگە اشا بەر، ەسگىڭدى
306.....	باتىس بولەك بالاداسى
310.....	ۋلى جانرۇ ھالقىنا
313.....	ورامال

بوزداق دۈزبەمبەت ۇلى

وتان تولعاۋى

اق وردام — ۇلى وتانم، شاخراعم،
جىرلايمىن شالقبعان بۇل شاعىن ءار كۇن.
اي - جۇلدىز تۇندىگىنەن شاشقان شاشۇ،
ورنلعان كۇن استىنا شاخراعمىڭ.
اداسقان اناسىنان جاس ءتول ەدىم،
ەنەمدى تاۋىپ بۇگىن جامىرادىم.
تىرەگەن التىن باقان — بايتەرەگىڭ،
الستاسام ءوزىڭدى ساعىنامىن.
مەن بۇعىڭ التىن ءمۇيىز التاي تاۋدا،
كوز تاستاپ كەلبەتىڭە ساخىرادىم.
بار بولسا قالعان تەرىپ مۇرالارىڭ،
ۇرپاققا ۇسىنارمىن جانى جالىن.
وردامنىڭ ءسۇتىن ەمگەن بولسام ۇلى،
مەن نەگە جۇگىرىستەن جاڭلامىن.
قالام قىپ ءار بۇتاڭدى جازسام ولەڭ،
سۇنىداي ەرتىسىمنىڭ اعىلامىن.
وتىز جىلدىق كۇرەستىڭ جەمىسى عوي،
باياشات بۇل ومىرگە جارغانىم.
بەرگەن سولڭ ويىعا دارىن، قولعا قالام،
قىنجىلىپ قانداي سىتەن تارىعامىن.
الدىم ولەڭ ەلىمنىڭ ەڭبەگىنەن،

كىمىنەن مەن ولەڭ سۇراپ جالنامىن.
كۈن ساناپ كۈلتەلى ۋەمىر العا باستى،
اتتايىمىن ارىماقتاي الپ ادىم.
«قارا اكىم» كەشە بىلەپ جاتقان كۈندە،
دوسىم كىم، دۇسپانىم كىم تانىمادىم.
پارتيا اداسپايتىن سالپ جولعا،
اق - قارانى ايرار تانىم ادىم.
ەل جەتپ ەركىندىككە، قىزدى دۈكەن،
سان جىلدىق جارىستاردا ارىمادىم.
اقىنى ۋەرى ەلمىنىڭ مەن ۋەبىر قارتى،
ۋەتىرى وتىرسام بىيىكتەن تابىلارمىن.

شىندە جىيرمانشى بۇل عاسىردىڭ،
تۈبەدەن بۇلتى ايعىپ ۋەزىل - ماسلىدىڭ.
جەتكەندە جەڭىستى جىل كەزەڭىنە،
قاسقىرداي زۇلمداردى قىردى اسىردىم.
بىلگەنمدى ورتاعا تاستاپ - جايام،
كەلمەيدى ەش ەلمىنەن سىر جاسىرىم.
قاسىيەتىن حالقتىڭ ەتىپ ولەڭ،
مەرەبى اسقان كەزى بۇل باسىمنىڭ.

جازعان ۋەسوز ەستەلىككە تۈسە بەرسىن،
ۋەبىر كۈنى ۋەسوز جازۇدان كۈن كەتە مە.
تارىختا ورنىڭ ۇلى، نار وتانىم،
سەنىڭ باسقان بزىڭ ەي جەتە مە.

الەمنىەن باي وتانىم موينى وزعان،
تالايىلار قىزغانشىپەن قولىن سوزعان.

توقمداي توپىراغىغا جەتپەي، ۶بىراق،
ماقساتى اسپاي سىكە بەكەر توزمان.
قاجىماس بابالار سول كەتكەن سالىپ،
جات اسپاس قاسىيەتتى ۇلى قورعان.
ۇرپىلى كوزىن اشىپ كوردى الەمدى،
جۇگەن ۇستاپ قالعان جوق ونەرىازدان.

نە دانا شىعار ۶الى مىللىياردتان،
باسقادات بولا ما ەندى كەم بولۇغا.
جۇمىلا ۶ۇنىن قوسىپ ورتالىققا،
۶بىر تۇتاس سوم بولاتتاي ەل بولۇدا.

كوز سالىپ ايتار بولساق وتكەندى ۶بىز،
وتان ۶ۇشىن قانشا جان بولغان قۇربان.
جولىندا ازاتتىقتىڭ بولىپ ەدى،
كوك بۇلىڭغىر، جەر ۶جۇزى قىزىل قىرمان.
كەلمەگەن وسى ازاتتىق بەكەر قولغا،
ويلانىپ جىبەرگەن ۶جون وسىعان ۶مان.
ماقساتقا پەندە قولى ەمەس جەتپەك،
۶ار قانداي قىيىن سىتەن اياسا جان.
وتكەننىڭ قاندى ۶ىزىن ۇمىت قىلماق،
ادامشىلىق جولنا بولما ۶تان.
شەشىلىپ عاسىر بويىعى بارلىق ۶تۇيىن،
ەتكە الپ بارادى جاڭالىق ۶پان.

قۇربىلىسى زەر — سالتانات استانادا،
قالتىرىپ جاۋ تەكتەستى ماسقاراعا.
ەڭبەگىن ەگەي ەلدىڭ ەكىلەنبەي،
جازۇدان قىلام ۇشى جاسقاناما!

ولكە بار قانشالاعان ونەرگە اسقان،
جازساڭ ول جاڭالمىسى بىر - بىر داستان.
وركەندەپ از ۇلتتاردىڭ رايونى،
تەحنىكالىق جولدارمەن العا باسقان.

بوپ بۇگىن سۇ بەتىندەي دۇنيە تەگىس،
مىندەت زور الدىمىزدا، ءالى كوپ ءىس.
قالتقىسىز حالقىشلىدىق ساياساتى،
بۇل كۈندە كورگەن قىزىق، جەگەن جەمىس.

ەسكى دۇنيە قارايمىپ قالىپ ارتتا،
جاڭا ءومىر ساپارىنا قوعام كوشتى.
بابالار مۇراتىنا مۇراگەر بوپ،
ونەرمەن جاستار وزىپ، ۇرپاق ءوستى.

1980 - جىل

التاي تولعاۋى

قاراسام قالاي تويمايىمىن،
التايىم، التىن جۇزىڭ.
باقىتتى كۈندى توپلايمىن،
باسىلعان وتتاي كوزىمە.

دۇنيەدەگى وسى ەدى،
ارمانىم مەنىڭ نىزدەگەن.
وزىڭدە تۇعان ۇل ەدىم،
ولەڭنەن ءۇمىت ۇزبەگەن.

تۇرغاندا شالقىپ جىرلارم،
كەلەمىن توقسان، جۇزگە مەن.
ساياڭدا سەنىڭ ەسەيدى،
ۇلدارم ەوسىپ قىزبەنەن.
سوڭخىلار جۇرسە اداسپاي،
الدىڭى جۇرگەن نىزبەنەن.
جىرىڭدى جىرلاپ تولعاين،
سىرلاسقانداي سىزبەنەن.
اق سالدە باسقا ورايسىڭ،
جاز كەتسە، قوڭمىر كۇزبەنەن.

سايران ساپ ساي مەن سالاڭدا،
اڭدارنىڭ جوسىپ دالاڭدا.
قاسىيەتىڭە باس ۇرىپ،
ارناۋلى قالام الام دا.
جازباسام دا تولىق جىر،
تارتايىن ەبىراز بارانعا.
تۇ ۇستاپ بۇگىن ەر بولدى،
وزىڭدە تۇعان بالاك دا.
اجالىم جەتسە مەن دلەي،
ەوز قوينىڭدا قالام دا.
تەرەڭگە وي ساپ ۇڭلىدىم،
باي - باقىتتى زاماندا.
اتاقتى التىن كەن تاۋىم،
جىرلاماۋ ايسىپ ملعان دا.
دارىنىڭ سەنىڭ بار، التاي،
وزىڭدە تۇعان بالاڭدا.
بلايىق تەڭەۋ ەبىر سلعان،

تابا الماي وي مەن سانامدا.
توبەڭنەن نۇرسن توگىپ كۇن،
اتلەڭ دا استى عالامعا.
قازىنا اۋزىن اشپادىڭ،
قانپەزەر قارا قوعامعا.
تۇندىك بوپ قارا بۇلت باسىپ،
سوناۋ ءبىر سۇركەي قوعامدا.
دەنەڭە ءزارلى ۋ تاستاپ،
ەرىكسىز كوندىڭ سوعان دا.
ايىقتى ەندى بارما اسىل،
سوتسيالىستىك زاماندا.
تىرلىگىن كورگەن تىرەكتى،
قوينىڭدا اتا - بابام دا.
كەزسەم تۇگەل جەر شارىن،
وزىڭدەي مەكەن تابام با!

1980 - جىل

اقتا ءۇمتىن

اق بەسىڭىڭ الا الماي توردەن ورسن،
ناداندىقپەن كۇن كەشكەن قازاق ەڭ سەن.
ورس بەرىپ، بىيىككە تەڭەستىرگەن،
پارتيا — ۇلى قامقور، دانا كوسەم.

اناڭا جاس بالاداي ەركەلدەڭ،
جۇيرىك قوسىپ مايداندا ەنتەلدەڭ.

باسقا كەلگەن باقتى كوتەرە الماي،
كورىنەدى كەي - كەيدە كەلتەرەگىڭ.
وتكەندە قانداي كۆيدە بولسۇ دەڭ،
كەتپەسەن ەستەن شەبپ ەرتەدەگىڭ.

قازىم، كۆشكە سەنبە، ونەرگە سەن،
قار كۆش بولا المايدى ونەرگە تەڭ.
پارتىيانىڭ اتقارساڭ نۇسقاۋلارنى،
الدان باقت ولشەۋسىز كەلەرگە سەن.
تورتتە وسزىماندا نۇ كومبەسەن،
جەتەسىڭ قۇلشىنىسپەن، ونەرمەن سەن.

نە دەيمىن جامان ەستى جامان دەمەي،
باقت بەرگەن باسقا زامان دەمەي.
ەبلىمسىز قارادۇرسىن جۇرگەندەردى،
عالم دەۋگە بولما، نادان دەمەي.
مارعابلىدىڭ قاسقاسى دەپ ايتما،
شاڭدا قالغان جابىنى شابان دەمەي.
سەن تۈزەلمەي حالىقتان تۈزەلمەس ەمن،
ەندى قادام باسالق العا ورلەي.
قالام العان مەن دلەي داۋىرىمدە،
العا تۈسكىم كەلەدى ارداگەردەي.

باقىر قازان جىغىلسا بارلىققا تەڭ،
نە كورسەڭ كوپ ەلگىمەن بىرگە كورگىن.
قالام العان ورايدا قويدىم جازىپ،
وسى ارادا توقتاسىم بۇل ولەڭىم.

ەلمىنىڭ التىن عاسىرى

عاسىرىم عاسىرلارنىڭ كوكتەمىندەي،
ەلمىنىڭ باقىمتى اشقان وتكەلىندەي.
وتارلىق قالدى ادرا، الدەقاشان،
قاراڭغى نۇن نۇرىلىپ كەتكەنىندەي.

حالىقىمىز بولغاندا ازات ازاپ شەككەن،
كەزىندە باقىت كۈنى نۇرىن توككەن.
قارا بۇلت ويناپ جوڭگو اسپانىندا،
ەسىردى «تورت سىبايلاس» ەسى كەتكەن.

ونىڭ ەسەك دامەسى ورىن — مانساپ،
وتكەن — كەتكەن خانداندىق ەومىردى اڭساپ.
جويىلعان قاناۋشى تاپ قاڭقالارن،
تارىقتا تىرىلتىپەكشى قايتا جان ساپ.

بۈكىل خالىق جانشىلىپ بۇل اپاتتان،
اياۋلى ارداگەرلەر وپات تاپقان.
تالاي عالم، جازۋشى، ونەرىازعا،
نە سۇرقىيات قويىپ، ايدار تاققان.

علمىم جاۋى — قاشان دا خالىق جاۋى،
زۇلىمدىق پەن جاۋىزدىق ونىڭ مانى.

حالىق جاۋى قاشان دا جانشتالىپ،
قۇرۋى تارىختا ءومىر زاڭى.

جەڭدى ادبەت، پارتيا جەڭدى اقىردا،
جەڭس جولنى باستادى ەر حالقىنا.
التىن بەتىن اشتى ول بۇل عاسىردىڭ،
داق تۇسىرمەي ەلمىنىڭ زور داڭقىنا.

ءبىز عىلىمعا جاسادىق جويىقنى جورىق،
نىتتماقتى بىلەككە قۇت تولىپ.
عىلىم عوي گۈلدەندىرگەن دۇنيەنى،
عىلىمىنان دۇنيەگە كەلدە كورىك.

1978 - جىل

جاڭا رۇح

جاڭا رۇح — جاڭا ءومىر، جاڭا قادام،
جاڭا رۇح — جاڭا يدەيا، جاڭا ادام.
جاڭا رۇحتا كوكتەگەن كوك قاۋلاندای،
جاڭالىق بوي كوتەردى وتانىمىنان.

جاڭا رۇح ۇلى بويىعا جۇگىرتتى قان،
جاڭا رۇحتان ۇشتالدى بارلىق قالام.
جاڭا رۇح جۇڭخۇامىزدى جاسارتادى،
ءارى اق، ءارى كەدەي تارىختان.

جاڭا رۇح جاسالغاندا جاڭا تارىخ،
جاڭا رۇح جارقىن ءومىر اشقانى انىق.

جاڭا رۇح كۈللى الەمگە كۈلە قاراپ،
تارىحقا تىڭ بەت قوستى تاڭدانارلىق.

ەلىمنىڭ بارلىق ەلگە ەسگى اشق،
ەرگەسى جاقىن، مەيلى، بولسىن قاشق.
كەۋدە كەرەپ جاڭا ۇرپاق العا اتتادى،
كەيىرەۋلەر شوشىدى ەسى قاشىپ.

مەيلى، ولار شوشىسىن، قورنىقسىن دا،
مەيلى، ولار تۇڭلىسىن، تورنىقسىن دا.
پارتىيام جاڭا رۇچپەن پاراساتتى،
تۈسەدى ەل الدىندا اۋىر سىنعا.

كەدەرگى - بوگەتتەردى بۇزىپ - جارىپ،
اتتادى ۇلى جورنىققا ۇلى حالق.
ءار ءتۈرلى بۇرالاڭدار بولعانىمەن،
ارىنە، تۋى ايقىن، سەنىمى انىق.

جۇڭگوشا سوتسىيالىزم قۇرامىز ءبىز،
كوممۇنىزم - ەڭ اسقاق ۇرانىمىز.
جاڭا رۇچپەن قارسى الىپ كەلەشەكتى،
وڭالتىپ ۇلى وتاندى شىعامىز ءبىز.

بەرەگە

بەرەگە دەگەن ۇلى كۇش،
نىنماققا كوڭىل قوي.

تىرلىكتە داۋ - كەرىسكە،
كەرباقپا جاققا ۇرما بوي.

ورناتساڭ سەن بەرەكە،
ۇرپاقتارعا ول مەرەكە.
سەنەن قالسا ارەكە،
ۇرپاق ەلگە كەلەكە.

جىكشىلدىكتىڭ بۇمەن،
وتكىزگەندە ۇمىردى.
ارازدىقتىڭ ۇمەن،
از شايدىق پا، كوڭىلدى.

ورشىگەندە كۇندەستىك،
ەرەگەستىك، ەگەستىك.
ۇورس - قونىس تالاستىق،
ۇومىر سۇردىك كۇندە ۇوستىپ.

ارپالسىپەن وتكەندە،
ارماندا كەتتى كوچ پەندە...
تاڭ قالامىن، ياپىر - اۋ،
بۇگىنگە تەلى جەتكەنگە.

ويقوي، ۇبىزدىڭ قايران ەل!
سەلەن ۇوزى نە بولعان؟
بىرلىك دەگەن ويغا كەل،
بىرلىكتەن تىرلىك تارالغان.

الالىقتى تۇقىلغان -
الا اۋىزدار نە كورگەن؟